

מבואי דברים

גיליון כפול זה של **על אתר מוקדש לגולן**, ואנו מקווים שהוא יכבד את הגולן ושכבודו נתכבד אף אנו.

דמויותיהם של שני אישים יקרים לנו, שהדריכנו רבות בשנים ושהלכנו לאחורונה לעולמם, ניצבות ברקעו של גיליון זה. האחת - דמותו של **שמריהו גוטמן ז"ל** - **שְׁמֵרְיָהוּ** - (במלעיל!) חוקר הגולן בכלל וגמלא בפרט, אשר לזיכרו אנו מקדישים גיליון זה. השנייה - דמותו של חוקר התנ"ך **פרופ' יהודה אליצור ז"ל**, שמדבריו על הגולן אנו מביאים בגיליון זה. ראוי יהודה אליצור ע"ה לזיכרון נוסף ונפרד, ובע"ה תדע מערכת **על אתר** לעשות זאת.

יהא זיכרם ברוך!

מאז מלחמת ששת הימים נערכים - באינטנסיביות - מחקרים רבים אודות ההיבטים היהודיים של גולן. הבולטים שבהם - חשיפתה של **גמלא** וחשיפת בתי כנסת - **קצרין** ונוספים. הנושאים הבאים בגיליון זה - **הגולן במקורות** - דומה שעולים הם וצומחים מתוך המחקר שנעשה עד כה. מדובר בסוגיות מקראיות, בארכאולוגיה, ביצירה בתחום הפיוט, במעקב אחר דמויות של חכמים, בשמות יישובים, בענייני לשון הקשורים בחבל ארץ זה ועוד.

בראש חלק המאמרים של הגיליון דברי זיכרון של אפרת בדיחי - **אשירה לשמריה**. מאמרו של יצחק מייטליס **מרכז הגולן ודרומו בתקופת הברזל** סוקר ארכאולוגית שני חבלים אלו. יואל אליצור - **כתף ים כנרת** - מברר עבורנו את המושג **כתף** ומשתדל לזהות את מקומה של כתף ים כנרת. ישראל רוזנסון - **קרב אפק** - משתדל להוביל אותנו בשבילי קרב זה באמצעים ספרותיים-גאוגרפיים. ורד אליצור (נעם) 'מציעה' לתוך עולמו של התנא (הגולני) ר' **אליעזר הקפר**, אורן זינגבוים עוסק באחוזות ר' **יהודה הנשיא**, חגי עמיצור דן בסוגיית **היתר הגולן**, ב"צ רוזנפלד מדבר על נווה, **בירת הבשן**; ועפר כהן ודוד טלשיר כותבים על **הַסְפִּין** - פשר השם ותולדות היישוב. כל זאת בחלק המאמרים של הגיליון.

במדורי הגיליון עוסקים הרב יגאל אריאל והרב יובל שרלו בסוגיות כיבוש והתנחלות ברמת הגולן ובמעמדה בתורה. זאת, במדור **הגות ומדרש** שזו לו הופעתו השנייה בביטאוננו. במדור **מְקוֹרֵי אֱלֹהִים** מציע עוזי ליבנר זיהוי של דרך רומית אחת בגולן המוזכרת במקורות. חיים בן דוד וישראל רוזנסון, במדור **שְׁמֵקוּם**, דנים בשמות אתרים בגולן, ואליהו נתנאל, אף הוא, עוסק בשמות - במדור **לשון-לימודים** - אולם בשמות אישים שנתגלו על גבי כתובות בגולן. במדור **פְּיוּטָבַע** מביא עדן הכהן דברים אודות פייטן עברי קדום מן הבשן, **בצר תעודה** מובאים דברים על הגולן מפי יהודה

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

אליצור ע"ה, ובמדור הדידקטי - הוראה במקור - מסייר אתנו שמואל (שְמיל) קליין בגמלא; יוסי שפנייר ליקט עבורנו ביבליוגרפיה מוערת אודות יהדות הגולן והחרמון.

אנו מקווים שתִּיהנו מן הקריאה בגיליון זה ושתעירו את הערותיכם; לעונג יהיה לנו לקבל מכם מאמרים - ראויים, פרי עטכם - לגליונות הבאים של על אתר.

העורכים

